Հաստատված է
Պետության և իրավունքի տեսության և սահմանադրական իրավունքի ամբիոնի 31.08.2020թ.
նիստում (արձ.թիվ 1)
Ամբիոնի պետ՝
....
(ստորագրություն)
....
(ամիս ամսաթիվ)

ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ
ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

(Կազմվել է ուսումնական ծրագրի նախագծի հիման վրա)

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	Արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունք 1
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ	
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Իրավագիտություն, հեռակա ուսուցում
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Իրավագիտություն
ԱՄԲԻՈՆ	Պետության և իրավունքի տեսության և սահմանադրական իրավունքի ամբիոն E-mail: pitambion@mail.ru
ՀԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ	Ա.Սաֆարյան E-mail: safamalya@mail.ru, հեռ. 093 57 75 89
ՈՒՍ.ՏԱՐԻ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ	2-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ	բակալավր

ԿՐԵԴԻՏՆԵՐ	3(երեք)
ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ ԵՎ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ	«Արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունք» դասընթացի ընդհանուր ծավալը

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՁԵՎԵՐԸ		կազմում է 86 ժամ, որից 8 ժամ դասախոսություն, 78 ժամ ինքնուրույն աշխատանք: Ինքնուրույն աշխատանքի համար նախատեսված ժամերին սովորողը կատարում է գրականության ընթերցում և մշակում, վերլուծական, հետազոտական աշխատանք, դասախոսի հանձնարարությամբ կարող է գրել ռեֆերատներ և էսսեներ, պատրաստվում է հաջորդ դասին: Լսարանային դասերը կայանում են շաբաթը մեկ լսարանային ժամ տևողությամբ: Դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի վերջում առանց եզրափակիչ գնահատման:
ՄՈՒՏՔԱՅԻՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ		Դասընթացը կառուցվում է «Պետության և իրավունքի տեսություն» «ՀՀ սահմանադրական իրավունք» դասընթացների իմացության վրա:
ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ		«Արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունք 1» դասընթացի շրջանակներում ուսումնասիրվում են արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունքը որպես իրավունքի ճյուղ, արտասահմանյան երկրների Սահմանադրությունները, սահմանադրական վերահսկողությունն, անհատի սահմանադրաիրավական կարգավիճակը, հասարակական կարգի սահմանադրաիրավական հիմունքները, քաղաքական և հասարակական կազմակերպությունների իրավական կարգավիճակը,պետության ձևի ինստիտուտի սահմանադրաիրավական հիմունքները,ընտրական իրավունքը և ընտրական համակարգը, օրենսդիր, գործադիր, դատական իշխանությունները:

ՆՊԱՏԱԿ		Դասընթացի նպատակն է սովորողներին հաղորդել գիտելիքներ և ձևավորել կարողություններ արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունքի հասկացության, առարկայի, մեթոդների, համակարգի, արտասահմանայան երկրների սահմանադրությունների հասկացության, ձևի, կառուցվածքի, ընդունման և փոփոխման, սահմանադրական վերահսկողության հասկացության, օբյեկտների, տեսակների և մարմինների, արտերկրների իրավական համակարգերի և անձի իրավական դրության, քաղաքացիության ինստիտուտի, տնտեսական, սոցիալական, քաղաքական, հոգևոր-մշակութային հարաբերությունների սահմանադրաիրավական հիմունքների, քաղաքական և հասարակական կազմակերպությունների իրավական դրության, պետության կառավարման ձևի,կառուցվածքի,պետական ռեժիմի, ընտրական իրավունքի և ընտրական համակարգի հասկացության, սկզբունքների, ընտրական գործընթացի, հանրաքվեի, պլեբեսցիտի, համաժողովրդական հարցման, պետական իշխանության մարմինների համակարգում պառլամենտի տեղի ու դերի, կառուցվածքի, պառամենտարիզմի, պառլամենտական լիազորությունների,օրենսդրական գործընթացի, պատգամավորի իրավական կարգավիճակի, գործադիր իշխանության հասկացության, դատական մարմինների և դատական համակարգերի վերաբերյալ:
ԽՆԴԻՐ/ՆԵՐ		Դասընթացի խնդիրներն են՝ • ներկայացնել արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունքի հասկացությունը, առարկան, մեթոդները,

		սահմանադրաիրավական հարաբերությունները, ինստիտուտները,և աղբյուրները, • ուսումնասիրել արտասահմանյան երկրների սահմանադրությունները, • սահմանել սահմանադրական վերահսկողության առաքելությունը, • վեր հանել քաղաքացիության ինստիտուտի առանձնահատկությունները, • ներկայացնել անհատի սահմամնադրաիրավական կարգավիճակը, • ներկայացնել տնտեսական, սոցիալական, հոգևոր-մշակութային հարաբերությունների սահամանադրաիրավական հիմունքների առանձնահատկությունները • ներկայացնել քաղաքական և հասարակական կազմակերպությունների հասկացությունը,հատկանիշները ու տեսակները, • ուսումնասիրել պետության ձևի հասկացությունը և տարրերը , • ներկայացնել ընտրական իրավունքի և ընտրական համակարգի հասկլացությունը, ընտրական իրավունքի սկզբունքները, • ուսումնասիրել օրենսդիր իշխանության դերը, կառուցվածքը, լիազորությունները,պատգամավորի իրավական կարգավիճակի առանձնահատկությունները արտասահմանյան երկրներում, • ներկայացնել արտասահմանյան երկրներում գործադիր իշխանության ընդհանուր բնութագիրը • ներկայացնել դատական իշխանության հասկացությունը և դրա իրականացման առանձնահատկությունները

ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ ***Կարողանա՝***		1. սահմանել արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունքի հասկացությունը, առարկան, մեթոդները, սահմանադրաիրավական հարաբերությունները, ինստիտուտները,աղբյուրները 2. բացահայտել արտասհմանյան երկրների սահմանադրությունների էությունը և տեսակները 3. որոշել սահմանադրական վերահսկողության օբյեկտները, տեսակները և մարմինները արտասահմանյան երկրներում 4. ներկայացնել անհատի սահմանադրաիրավական կարգավիճակը և քաղաքացիության ինստիտուտը արտասահմանյան երկրներում, 5. ներկայացնել սահմանադրական կարգի հիմունքների տարրերը արտասահմանյան երկրներում 6. նշել քաղաքական և հասարակական կազմակերպությունների տարբերությունները արտասահմանայան երկրներում, 7. սահմանել պետության ձևի հասկացությունը արտասահմանյան երկրներում 8. սահմանել ընտրական իրավունքի և ընտրական համակարգի հասկացությունը, վերլուծել ընտրական գործընթացը արտասահմանյան երկրներում 9. ներկայացնել օրենսդիր իշխանության դերը, կառուցվածքը, լիազորությունները, պառլամենտի աշխատանքի կարգը արտասահմանայան երկրներում 10. ներկայացնել գործադիր իշխանության ընդհանուր բնութագիրը, պետության գլուխը և կառավարությունը արտասահմանյան երկրներում, 11. ներկայացնել դատական իշխանության ընդհանուր բնութագիրը, դատական մարմինները և դատական համակարգերը, դատական իշխանության իրականացումը արտասահմանյան երկրներում,

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
Հիմնական		1. Մուրադյան Մ. Հ. Արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունք /ուսումնական ձեռնարկ բուհերի համար. Եր., 2011 2. Автономов А.С. Веденеев Ю.А. Луговой В.В. Сравнительное избирательное право: уч. пособие //. под научной ред. В.В. Маклакова. - М., 2003. 3. Авакьян С.А. Проблемы народного представительства в РФ.- М.,1998. – 399 с 4. Арутюнян А.Ш. Правительство и выборы.- Ереван: Издательство «Государственная служба», 1996. – 70 с. 5. Барабашева Г.В. Мишин А.А. Государственное право буржуазных и развиваюшихся стран.- М., 1989. 6. Всеобщая Декларация прав человека // Международная защита прав и свобод человека.- М., 1990. 7. Декларация о критериях свободных и справедливых выборов. // Международные акты о правах человека. // Сборник документов. -М.: Издательская группа НОРМА – ИНФРА, 1998. – 784 с. 8. Европейская хартия о местном самоуправлении. // Международные акты о правах человека. // Сборник документов. - М.: Издательская группа НОРМА – ИНФРА, 1998. 9. Европейская хартия о местном самоуправлении. // Международные акты о правах человека. // Сборник документов. -М.: Издательская группа НОРМА – ИНФРА, 1998. – 784 с. 10. Институты конституционного право иностранных государств. Выборы парламента и президента. / Отв. ред. д.ю.н. Д.А.Ковачев.- М.: «Городец - издат», 2002.
Լրացուցիչ		1. Карташкин В.А. Лукашева Е.А. Международные акты о правах человека./ Сборник документов. - М.: Издательская группа НОРМА – ИНФРА, 1998. 2. Конвенция о стандартах демократических выборов, избирательных прав и свобод в государствах – участниках СНГ // Вестник ЦИК-а РФ. 2003. № 9 (147). 3. Конвенция о политических правах женщин. // Международные акты о правах человека. // Сборник документов. -М.: Издательская группа НОРМА – ИНФРА, 1998. – 784 с. 4. Конституции государств входящих в Европейский Союз. - М.: Издательство НОРМА, 1996. 5. Конституции зарубежных государств: учеб. пособие.// сост. проф. В.В.Маклаков. 3-е изд., перераб. и доп. -М.: Издательство БЕК, 2002. 6. Конституционное право зарубежных стран. / под общ. ред. М.В. Баглая, Б.И.Лейба, Л.М.Энтина. - М.: Издательство НОРМА, 2008. 7. Конституционное право зарубежных стран. / под ред. А.В. Земцова. -М., 1990. 8. Конституционное право зарубежных стран. // Под. ред.

		Б.А.Страшуна.- М.: Издательство БЕК, 1996. Том 3.

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ ԵՎ ԿՇԻՌ		
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ / ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐ		Սովորողը դասընթացից կարող է հանդես բերել մինչև 100% (ստուգված) առաջադիմություն: Սովորողների գիտելիքները, ունակությունները և հմտությունները գնահատվում են «Գերազանց», «Լավ», «Բավարար» և «Անբավարար» կամ «Ստուգված» կամ «Չստուգված»: Սովորողների գիտելիքները գնահատվում են հետևյալ չափանիշներով` ա) «Գերազանց», եթե ունկնդիրը խոր և հիմնավոր է յուրացրել ամբողջ ծրագրային նյութը,սպառիչ,հաջորդական, գրագետ ու տրամաբանորեն կառուցված է շարադրում այն, նյութը սերտորեն կապում է ոստիկանության ծառայության խնդիրների հետ, չի դժվարանում պատասխանել, երբ ձևափոխվում է առաջադրանքը, ազատորեն լուծում է խնդիրներն ու կատարում գործնական առաջադրանքները, ճիշտ է հիմնավորում ընդունած որոշումները, ընդունակ է ինքնուրույն ընդհանրացնել և շարադրել նյութը` սխալներ թույլ չտալով. բ) «Լավ», եթե սովորողը հիմնավոր գիտի ծրագրային նյութը, գրագետ է և ըստ էության շարադրում է այն, հարցին պատասխանելիս թույլ չի տալիս էական անճշտություններ, կարողանում է ճիշտ կիրառել տեսական դրույթները, գործնական առաջադրանքները կատարելիս տիրապետում է անհրաժեշտ ունակությունների ու հմտությունների. գ) «Բավարար», եթե սովորողը յուրացրել է միայն հիմնական նյութը,բայց չգիտի դրա առանձին մանրամասները, թույլ է տալիս անճշտություններ, ոչ ճիշտ ձևակերպումներ, խախտում է ուսումնական նյութի շարադրման հաջորդականությունը և դժվարանում է

	կատարել գործնական առաջադրանքները. դ) «Անբավարար», եթե սովորողը չգիտի ծրագրային նյութի զգալի մասը, թույլ է տալիս էական սխալներ, չի կարողանում կատարել գործնական առաջադրանքներն ու լուծել խնդիրները:
ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	
	Դասապլանի որևէ փոփոխություն նախօրոք կտեղեկացվի սովորողին:
Ներկայություն	Սովորողի դասերին ներկայությունը բխում է նրա իսկ շահերից, քանի որ ներկայությունը ենթադրում է ունկընդրում, մասնակցություն քննարկումներին, չհասկացված կամ վատ հասկացված խնդիրների պարզաբանում, ինքնուրույն աշխատանքների հանձնում: Սովորողն այս դեպքում հնարավորություն է ունենում լսել ոչ միայն ծրագրային նյութը, այլև մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին, անել ինքնուրույն դատողություններ և հայտնել սեփական տեսակետը:
Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ	Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվելը: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է զրո միավոր:
Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ	Ինքնուրույն աշխատանքները անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում: Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլոց մտքերը օգտագործելու դեպքում սովորողը պարտավոր է նշել աղբյուրը ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի:

ԹԵՄԱՏԻԿ ՏՐՈՀՄԱՆ ՔԱՐՏԵԶ

<table>
<tr><th colspan="2">Թեմա 1
Արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունքը որպես իրավունքի ճյուղ,գիտություն և ուսումնական դասընթաց:
Արտասահմանյան երկրների Սահմանադրությունները
(2ժամ դասախոսություն)</th></tr>
<tr><th>Թեմայի հարցերը</th><th>Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն</th></tr>
<tr><td>1. Արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունքը որպես իրավունքի ճյուղ
2. Արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունքի գիտությունը
3. արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունքը որպես ուսումնական դասընթաց
4. Սահմանադրության հասկացությունը և էությունը
5. Սահմանադրության ձևը և կառուցվածքը
6. Սահմանադրության ընդունումը,փոփոխումը
7. Սահմանադրությունների դասակարգումը</td><td>Հարցեր 1-7 –ներկայացվում է դասախոսություն` սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով առանցքային հարցերի վրա:
Հարց 2-3, 4,7 – ինքնուրույն աշխատանք. սովորողնեերը ծանոթանում են գրականությանը և առանձնացնում արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունքը որպես գիտություն և որպես ուսումնական դասընթաց</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="2">Թեմա 2
Սահմանադրական վերահսկողությունն արտասահմանյան երկրներում:Անհատի սահմանադրաիրավական կարգավիճակը արտասահմանյան երկրներում
(2ժամ դասախոսություն)</th></tr>
<tr><th>Թեմայի հարցեր</th><th>Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն</th></tr>
<tr><td>1. Սահմանադրական վերահսկողության հասկացությունը
2. Սահմանադրական վերահսկողության օբյեկտները
3. Սահմանադրական վերահսկողության տեսակները
4. Սահմանադրական վերահսկողության մարմինները
5. Արտերկրների իրավական համակարգերը և անձի</td><td>Հարցեր 1-8 - անցկացվում է դասախոսություն:
Հարցեր 1-2, 6,7 – ինքնուրույն աշխատանք: Սովորողներն ուսումնասիրում են թեմային առնչվող գրականությունը, և ըստ խմբերին նախապես տրված հանձնարարության դասախոսին ներկայացնում են օրենքի սահմանադրականության հարցի որոշման պատմական</td></tr>
</table>

իրավական դրությունը 6. Քաղաքացիության ինստիտուտը 7. Մարդու և քաղաքացու քաղաքացիական, քաղաքական և տնտեսական ու սոցիալ-մշակութային իրավունքներ, ազատություններ և պարտականություններ 8. Մարդու իրավունքները և ազատությունները արտակարգ իրավիճակի պայմաններում	փուլերը և սահմանադրական վերահսկողության մասնագիտացված մարմիններ ունեցող պետությունները:

Թեմա 3 Հասարակական կարգի սահմանադրաիրավական հիմունքները արտասհամանյան երկրներում: Քաղաքական կուսակցությունների, հասարակական կազմակերպությունների և շարժումների կազմակերպման ու գործունեության իրավական կարգավորումը արտասահմանյան երկրներում: Պետության ձևի ինստիտուտի սահմանադրաիրավական հիմունքները արտասահմանյան երկրներում:Ընտրական իրավունքը և ընտրական համակարգը արտասահմանյան երկրներում (2ժամ դասախոսություն)	
Թեմայի հարցեր	**Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն**
1. Հասարակական կարգի հասկացությունը 2. Տնտեսական հարաբերությունների սահմանադրա իրավական հիմունքները 3. Սոցիալական հարաբերությունների սահմանադրա իրավական հիմունքները 4. Քաղաքական հարաբերությունների սահմանադրա իրավական հիմունքները 5. Հոգևոր-մշակութային հարաբերությունների սահմանադրա իրավական հիմունքները 6. Հասարակական միավորումների իրավական կարգավորման հիմունքներն ու սահմանները 7. 7.Քաղաքական կուսակցությունների	Հարցեր 1-22 - անցկացվում է դասախոսություն: Հարցեր 2-5, 8, 14, 16, 20, 21 - ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները ծանոթանում են գրականությանը, յուրացնում մատուցված նյութը:

իրավական դրությունը 8. 8.Սոցիալ-տնտեսական և մշակութային բնույթի միավորումների իրավական դրությունը 9. Պետության ձևի և կառավարման ձևի հասկացությունը 10. Պետության կառավարման միապետական ձև 11. Պետության կառավարման հանրապետական ձև 12. Պետության տարածքային-քաղաքական կառուցվածքի ձևի հասկացությունը և էությունը 13. Ունիտար պետություն 14. Ինքնավարություն (ավտոնոմիա) 15. Դաշնություն (ֆեդերացիա) 16. Համադաշնություններ (կոնֆեդերացիաներ), համագործակցություններ, քաղաքական, տարածքային այլ կազմավորումներ 17. Պետական ռեժիմի հասկացությունը 18. Պետական ռեժիմի տեսակները 19. Ընտրական իրավունքի և ընտրական համակարգի հասկացությունը 20. Ընտրական իրավունքի սկզբունքները 21. Ընտրական գործընթաց 22. Հանրաքվե, պլեբեսցիտ, համաժողովրդական հարցում	

Թեմա 4 Օրենսդիր իշխանությունն արտասահմանյան երկրներում: Գործադիր իշխանությունն արտասահմանյան երկրներում: Դատական իշխանությունն արտասահմանյան երկրներում (2ժամ դասախոսություն)	
Թեմայի հարցեր	**Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն**
1. Պառլամենտի տեղն ու դերը պետական իշխանության բարձրագույն մարմինների համակարգում: Պառլամենտ և պառլամենտարիզմ 2.Պառլամենտի կառուցվածքը 3.Պառլամենտական լիազորությունները:	Հարցեր 1-11 - անցկացվում է դասախոսություն: Հարցեր 3,5,7,10 - ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները ծանոթանում են անհրաժեշտ նյութերին, և դրանց վերլուծության արդյունքները

Պառլամենտական վերահսկողություն 4. Պառլամենտի աշխատանքի կարգը: Օրենսդրական վարույթ 5. Պատգամավորի իրավական կարգավիճակը 6.Գործադիր իշխանության ընդհանուր բնութագիրը 7.Պետության գլուխ 8.Կառավարություն 9.Դատական իշխանության հասկացությունը 10. Դատական մարմիններ և դատական համակարգեր 11. Դատական իշխանության իրականացումը	ներկայացվում են դասախոսին: